

УДК 378.147

Гене́за поняття «Автономне навчання»

Є.С.Іжко, викладач

Стаття присвячена проблемі генези концепції навчання автономії. У статті висвітлюються зміни у філософії освіти, теорії навчання мови, політичних переконань і вказується на необхідність адаптації до швидких змін у технології. Визначені фактори, що пояснюють виникнення інтересу до автономії у сфері освіти. Підкреслюється важливість афективних, соціальних і психологічних факторів у вивченні мови. У статті робиться висновок, що автономне навчання тісно пов'язане з іншими стратегіями навчання.

Автономія, розвиток, визначення факторів, підстави, стратегії, відповідальність, самостійність.

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Однією з головних цілей вищої освіти в сучасній дійсності є надання студентам знань і навичок, що дозволяють їм ефективно самостійно регулювати свій процес навчання. Тому автономне навчання стало популярною темою в мовній освіті. При цьому постає проблема генези поняття автономного навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Остатнім часом спостерігається збільшення уваги до навчальної автономії, самоорганізованого навчання, самопідготовки та індивідуальної системи, незалежного вивчення іноземних мов. [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17]

Літл Д. [9] описав автономію як 'buzz-word' 1990 – х років, а Венден А. [16] стверджував, що мало хто з викладачів не погодиться з важливістю допомагати студентам, які вивчають мову, стати більш автономними.

Мета статті. Метою статті є ретроспективний аналіз поняття «автономне навчання», його розвитку і становлення.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Причину зростання інтересу до автономії як освітньої мети можна вбачати у змінах, які відбулися в 20 столітті (особливо починаючи з другої світової війни, коли ідеї автономії і самоуправління стали пильно спостерігатися та аналізуватися) в області соціальних наук, психології, філософії та політології.

Пембертон Р. [14] висвітлює зміни в філософії освіти, в теорії вивчення мов, політичних переконаннях та вказує на необхідність адаптуватися до швидких змін в сферах технології, комунікацій та зайнятості та визнати, що вміння вчитися зараз важливіше ніж знання, враховуючи можливості розширення освітніх послуг, що надаються технічним розвитком, і в той же час скорочення витрат.

Важливими вважаємо визначені Греммо М. [6] наступні фактори, які пояснюють виникнення інтересу до автономії у навчанні:

1. реакція проти біхевіоризму в медицині, політиці, музиці, поезії, освіті, психології, педагогіці, філософії і лінгвістиці.
2. Сприйняття «автономії» як освітнього ідеалу, з прямим впливом на освіту дорослих в Європі.
3. Зміни в технології, що сприяють поширенню автономії.
4. Зростання інтернаціоналізму, починаючи з другої світової війни;
5. Дорослі учні та різні освітні потреби, в результаті чого гнучкі навчальні програми з різним ступенем централізації студента та самоуправління;
6. Комерціалізація надання мовних знань разом з рухом підвищення свідомості споживачів, що призводить до студентів - споживачів, які роблять обґрунтований вибір на ринку.

7. Збільшення кількості студентів, що призводить до розвитку нових освітніх структур для роботи з великою кількістю учнів. Таким чином, вважаються корисними деякі форми самостійного навчання з інституційною підтримкою у формі консультування та ресурсних центрів.

Слід відмітити, що дискусія стосовно автономії стала популярною темою в сфері викладання іноземних мов [5, 8, 9, 11, 16], головною метою автономії є допомога студентам стати більш незалежними в тому, як вони мислять, вчаться та поводять себе. Такий підхід часто характеризується напругою між відповідальністю та свободою від обмежень, між індивідуальністю та суспільністю, між розгляданням вивчення мови як засобу для досягнення мети (автономія для вивчення мови) та як самоціль (вивчення мови для автономії) [2]. Ця загальна дискусія породила два взаємопов'язані напрями досліджень. Перший з них (переважно в Європі) розглядає навчальну автономію як основну умову навчання за межами школи в демократичному суспільстві [5, 8, 10], в той час як другий підхід (переважно в Америці) зосереджений на відкритті «секрету» успішного вивчення мови, підкреслюючи важливість навчальних стратегій та навчання вчитися [13, 16].

. Діккенсон Л. [5] передбачає п'ять причин, які говорять на користь автономії у вивченні мови: 1)практична причина, 2) індивідуальні відмінності серед учнів, 3) освітні цілі, 4) мотивація, 5) навчання як вивчати іноземні мови.

Котеролл С. [4] виділяє філософські, педагогічні та практичні причини:

1. філософські причини: переконання, що учні мають право робити вибір щодо їх навчання, необхідність підготувати учнів до мінливого майбутнього, в якому незалежність у навчанні буде мати життєво важливе значення для ефективного функціонування в суспільстві;
2. педагогічні причини: дослідження показали, що дорослі навчаються більш ефективно, коли вони проконсультовані стосовно вимірів заняття таких як темп, послідовність, спосіб навчання та зміст того, що вони вивчають,

3. практичні причини: учні, які беруть участь у виборі та прийнятті рішень стосовно аспектів програми, відчувають себе більш захищеними та впевненими під час свого навчання.

Бензон П. та Фоллер П. [2] визначають три взаємопов'язані тенденції в мовній освіті, вказуючи на розумність впровадження автономного навчання:

1. індивідуалізація: автономне вивчення мови асоціюється з індивідуалізацією та ідеєю, що кожен учень має свій власний стиль навчання, індивідуальні здібності та потреби. Останні «конструктивістські припускають, що учні конструюють свої власні системи знань, тому що досвід фільтрується через «персональні конструктивні системи».[10] Літл Д., Вольф Д. [10,17] розширили це використання конструктивної психології, щоб встановити, що аудиторне навчання – це сукупність персональних конструктивних систем, всі вони мають щось спільне, але в той же час вони мають власну індивідуальність.

Дітер Вольф [17] наголошував, що поняття теорії навчання когнітивно та конструктивно орієнтованої психології надають стратегічній поведінці учня центральне значення. Навчання розглядається як активна діяльність, яка повинна виконуватися учнем самостійно. Учень конструє своє знання з запропонованої інформації - навчання розглядається як "творчий конструктивний процес".

2. Особистісноорієнтоване навчання: загальна тенденція мовної освіти орієнтації на особистість.

3. Зростаюче визнання політичного характеру вивчення мови: такі терміни, як «ідеалогія» і «розширення прав і можливостей»увійшли в стандартний словник теорії мовної освіти, відображаючи зростаючий інтерес до соціального залучення у вивченні мови та культурного агресивного характеру більшості підходів у вивченні мови.

Сумуючи труди вчених [5,8,10] можна виділити інші причини для впровадження навчальної автономії:

1. збільшення інтересу до навчання;

2. активне, незалежне ставлення до навчання та незалежне виконання навчальної задачі вигідно для навчання, персональне втручання в прийняття рішень призводить до більш ефективного навчання;
3. коли учень встановлює порядок денний, навчання стає більш сконцентрованим та цілеспрямованим, і, отже, більш ефективним як негайно, так і в довгостроковій перспективі.
4. коли відповідальність за процес навчання лежить на учні, то не треба вистраювати бар'єри, які часто існують в традиційних освітніх структурах під керівництвом викладача;
5. без таких бар'єрів учні не мають проблем в передачі своєї автономної поведінки в інші сфери життя, і це зробить їх більш корисними членами суспільства та більш ефективними учасниками демократичного процесу.

Педагогічне поняття для автономного навчання виникло в школах і університетах Європи та Сполучених Штатів вже наприкінці 60-х років 20-го століття. Документально навчальна автономія вперше згадується в опублікованій 1981 році доповіді Холека Х. Він визначає «автономію» як «здатність взяти на себе відповідальність за своє власне навчання».[8,3]

Незважаючи на те, що Холек Х. розглядав автономію як атрибут учня, термін також використовувався для опису навчальних ситуацій. У своїй книзі про самоосвіту Діккенсон, наприклад, визначає автономію як «ситуацію, в якій учень несе повну відповідальність за всі рішення, які пов'язані з його навчанням та виконання цих рішень». [5]

На відміну від Холека Х. [8], який розглядав автономію у навчанні з точки зору уміння організації свого навчання: планування, вибору матеріалів тощо, Літл Д. [10] акцентував увагу на психологічному елементі автономного учня. Він також стверджував, що навчальна автономія залежить від якості «педагогічного діалогу» між викладачем та студентом.

Таким чином, психологічний підхід Літтела Д. [10] викликав наступне питання: з чого складається автономне навчання? Відображаючи концепт, що поведінка автономного учня може приймати різноманітні форми, залежно від

їх віку, рівня знань, цілей та ін., Ньюен Д.[12] виділив п'ять рівнів автономії:

- свідомість,
- участь,
- заглиблення,
- творіння,
- трансцендентальність.

Слід відмітити, що наприкінці 80-х та в 90-х роках в мовній освіті стала розповсюджуватися практика автономного навчання. Це сприяло розвитку навчальних стратегій.

Стратегії навчання поступово стали важливою вимогою і невід'ємною частиною автономного навчання. Венден А. і Рубін Д. [16] були одними з перших вчених, які визначили поняття «навчальні стратегії» та запропонували їх класифікацію.

Рампілльон У. [3] наголошує, що про автономне навчання слід говорити в тому випадку, якщо учні приймають самостійні рішення стосовно їх навчального процесу. Як основні принципи автономного навчання Рампілльон У. згадує вміння планувати і аналізувати своє навчання. Таким чином, навчальна автономія тісно пов'язана зі стратегіями навчання.

Не можна заперечувати важливість афективних, соціальних і психологічних факторів у придбанні мови. Визнання цих факторів знайшло своє відображення у зростанні уваги до учня як центрального агента в процесі навчання, і у визнанні того, що такий підхід може сприяти більш ефективному та дієвому навчанню.

Тому в 1980-х та 1990-х роках виникли численні орієнтовані на студента підходи в мовній освіті, всі вони ставлять автономію та незалежність серед своїх цілей: особистісноорієнтована програма Ньюен Д. [12], навчальний тренінг [5], тренінг навчальних стратегій [2, 13, 16]

Ще з 70-х років автономне навчання асоціювалося з індивідуалізацією у навчанні. Райлі П. [15] написав численні твори в області

індивідуалізації і автономії. Він стверджував, що ці поняття пов'язані між собою ідеєю фокусування на особистість.

Для Холека Х. [8], Літтла Д. [9] та Літтлвуда В.[11] автономія – це здатність, яку треба набути (навчатися як вчитися) та є відокремленої від навчання, яке має місце, коли автономія вже набута (що Холек Х. визначає як саморегульоване навчання). Таке придбання автономії об'єднує два різних процеса. Перший з них – це поступовий процес, який заставляє учня відмовитися від наступних ідей:

1. існує тільки єдиний ідеальний метод,
2. викладач володіє цим методом,
3. знання рідної мови не має значення у вивченні іноземної,
4. досвід, який був набутий під час вивчення інших дисциплін не можна трансформувати навіть частково,
5. він/вона не зможе приймати будь-які дійсні оцінки результатів роботи.

Другий процес Холека Х. [8] складається з придбання знань, які потрібні для того, щоб взяти відповідальність за своє навчання.

Холек Х. [8] та Ліttl Д.[10] також розглядають автономію як здатність, «автоматизацію» «спосіб придбання таких здібностей, які є важливими для виконання саморегульованої навчальної програми» [9]. Діккенсон Л. [5] розширив ці можливості, включив ставлення до навчання.

Бензон Ф. [1] об'єднав ці відмінності в три головних класифікацій навчальної автономії у вивченні мови. Бензон Ф. [1] розрізняє технічну, психологічну та політичну автономію.

Технічна автономія - це акт вивчення мови поза рамками навчального закладу і без втручання викладача.

Психологічна автономія – здатність брати на себе більше відповідальності за власне навчання; внутрішні перетворення індивідуума, які можуть бути підтримані ситуаційною автономією, незалежно від неї.

Політична автономія: контроль над процесом та змістом навчання.

Висновки.

Проаналізував праці дослідників можна зробити висновок, що, автономне навчання розглядається під різними кутами зору, зокрема, як:

- а) ситуації, в яких студенти навчаються повністю самостійно [8];
- б) пакет навиків і умінь, якими оволодівають студенти [3, 13, 16];
- в) перенесення відповідальності за процес навчання на студента [5]
- г) право того, хто вчиться, самому визначати напрямки процесу

навчання [1].

Для наглядності ми представили визначення поняття автономного навчання в наступній таблиці:

Холек Х.[8]	Здатність взяти на себе відповідальність за своє власне навчання. Це – не природня здатність, її треба розвивати або «природніми» засобами, або (як часто трапляється) систематичним формальним навчанням.
Діккенсон Л.[5]	Повна відповідальність за своє навчання, яка виконується без участі викладача або педагогічних матеріалів.
Літл Д.[9]	Здатність до відокремлення, критичного міркування, прийняття рішень та незалежних дій.
Венден А.[16]	Успішні та розумні учні мають навчитися, як їм вчитися. Вони знайомляться з навчальними стратегіями та способами навчання, які дають їм можливість впевнено, гнучко та відповідним чином

	використовувати ці знання та уміння незалежно від викладача. Лише тоді вони - автономні.
Котеролл С.[4]	Ступінь навчання, в якій учні демонструють здатність використовувати набір тактик для отримання контролю над їх навчанням
Бензон Ф.[1]	Право того, хто вчиться, самому визначати напрямки процесу навчання
Літлвуд В. [11]	Ми можемо визначити автономну особистість як таку, яка має незалежну здібність робити та здійснювати свій вибір, який керує її діями. Ця здатність залежить від двох головних компонентів: здібності та готовності. Здібність залежить від володіння як знаннями про альтернативи, з яких треба обирати, так і необхідними навичками, щоб здійснювати свій вибір належним чином. Готовність залежить від наявності як мотивації, так і впевненість взяти відповідальність за свій вибір.
Рампілльон У. [3]	Автономне навчання – це навчання, основні принципи якого полягають в умінні планувати і аналізувати своє навчання. Важливою умовою

	автономного навчання є знання стратегій навчання.
Біммель П.[3]	Автономне навчання – активно організований і регульований учнем процес здобуття та переробки інформації емпіричним способом, орієнтований на конкретні дії.
Вольф Д. [17]	Автономне навчання – це навчання, в якому учні повинні мати навички та знати стратегії та техніки навчання , щоб у випадку необхідності вони могли взяти своє навчання у власні руки

Але незважаючи на розбіжності в тлумаченні цього поняття, не підлягає сумніву той факт, що поступово основна мета освіти стала передбачатися в тому, щоб розвивати в студентах здатність приймати власні рішення щодо свого навчання та взагалі до життя.

Список використаних джерел

1. Benson, P. (1996). Concepts of autonomy in language learning. In R. Pemberton, S.L. Edward, W.W.F. Or, and H.D. Pierson (Eds.). *Taking Control: Autonomy in Language Learning*. Hong Kong: Hong Kong University Press. p. 27-34.
2. Benson, P. & Voller, P. *Autonomy and Independence in Language Learning*. Harlow: Longman.
3. Bimmel, Peter; Rampillon, Ute. *Lernerautonomie und Lernstrategien*. München :Goethe - Institut, 2000 – 208 S.
4. Cotterall, S. (1995a). Developing a course strategy for learner autonomy. *English Language Teaching Journal*, 49/3, 219-227.

5. Dickinson, L. (1988). Learner training. In A. Brookes & P. Grundy (eds.) *Individualization and Autonomy in Language Learning*. ELT Documents, 131. London: Modern English Publications and the British Council, pp. 45-53.
6. Gremmo, M-J. (1995). Autonomy, self-direction and self-access in language teaching and learning: the history of an idea. *System* 23/2, 151-164.
7. Harding-Esch, E. (Ed.). (1976). *Self-Directed Learning and Autonomy*. Cambridge: Department. of Linguistics, University of Cambridge.
8. Holec, H. (1981). *Autonomy in foreign language learning* (first published 1979, Strasbourg: Council of Europe). Oxford: Pergamon – pp. 3- 7.
9. Little, D. (1991). *Learner Autonomy 1: Definitions, Issues and Problems*. Dublin: Authentik.
10. Little, D. (1995). Learning as dialogue: the dependence of learner autonomy on teacher autonomy. *System* 23/2, 175-181.
11. Littlewood, W. (1996). "Autonomy": an anatomy and a framework. *System*, 24/4, 427-435.
12. Nunan, D. (1996). Towards autonomous learning: some theoretical, empirical and practical issues. In R. Pemberton, S.L. Edward, W.W.F. Or, and H.D. Pierson (Eds.), *Taking Control: Autonomy in Language Learning*. Hong Kong: Hong Kong University Press. 13-26.
13. Oxford R. *Language learning strategies: What every teacher should know*. – Boston: Heinle & Heinle, 1990. – 342p.
14. Pemberton, R. Edward, S.L., Or, W.W.F., and Pierson, H.D. (Eds.). (1996). *Taking Control: Autonomy in Language Learning*. Hong Kong: Hong Kong University Press.
15. Riley, P. (1988). The ethnography of autonomy. In A. Brookes & P. Grundy (Eds.). *Individualization and Autonomy in Language Learning*. ELT Documents 131. Modern English Publications and the British Council. 12-34.
16. Wenden, A. (1987a). How to Be a Successful Language Learner: Insights and Prescriptions from L2 Learners. In A. Wenden & J. Rubin, J. (Eds.). *Learner Strategies in Language Learning*. Cambridge: Prentice-Hall. 103-116.

17. Wolff, Dieter Fremdsprachenlernen als Konstruktion Grundlagen für eine konstruktivistische Fremdsprachendidaktik. - Frankfurt/M: Peter Lang - International Academic Publishers, 2002 - 421 S.

Annotation

The article is devoted to the problem of the genesis of the autonomy learning concept. The aim of the paper is a retrospective analysis of the concept of "autonomy learning", its development and formation. The article highlights the changes in the philosophy of education, language learning theory, political beliefs and points to the need to adapt to rapid changes in the technology, communications and employment and to recognize that the ability to learn is more important nowadays than knowledge. The factors that explain the emergence of interest in autonomy in education were defined. The article emphasizes importance of affective, social and psychological factors in the acquisition of language. The recognition of these factors leads perception of the student as a central agent in the learning process and the recognition that this approach can contribute to a more effective and efficient learning. The article sums up that learning autonomy is closely linked to learning strategies. It was found out that Learning Strategies gradually become an important and integral part of the requirement of autonomous learning. The works of many scientists in autonomy learning were studied and analyzed. Some definitions of the concept "autonomy learning" were introduced in the table.

Keywords: autonomy, development, definition, factors, grounds, strategy, responsibility, independence